

Handläggare
Anna Stolpe
Telefon: 08-508 04 036

Till
Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd
2017-09-21

Riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg

Remiss från kommunstyrelsen, dnr: 105-1044-2017

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till
Kommunstyrelsen som svar på remissen.

Ulla Thorslund
Stadsdelsdirektör

Ingrid Friberg
Avdelningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från samtliga
stadsdelsnämnder över remissen "Riktlinjer för handläggning inom
socialtjänstens äldreomsorg", dnr: 105-1044-2017.

Kommunstyrelsen vill ha yttrandet senast 2 oktober 2017.

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget om nya riktlinjer för
handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från samtliga
stadsdelsnämnder över remissen "Riktlinjer för handläggning inom
socialtjänstens äldreomsorg", dnr: 105-1044-2017.

Kommunstyrelsen vill ha yttrandet senast 2 oktober 2017.

Socialtjänstlagen (SoL) är en ramlag som ger kommunerna
handlingsutrymme för att utforma äldreomsorgen efter lokala
förutsättningar och behov. Enligt lagen ska den enskilde
tillförsäkras skälig levnadsnivå och bistånd ska utgå från en
bedömning av den enskildes individuella behov. Riktlinjer för
handläggning av ärenden är ett komplement till gällande lagstiftning
inom området.

Stockholms stads gällande riktlinjer för handläggning av bistånd enligt SoL och insatser enligt LSS (Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade) till personer som är 65 år och äldre är beslutade av kommunfullmäktige den 25 maj 2015.

Behovet av att revidera riktlinjerna är bland annat föranlett av att:

- Socialstyrelsen utkommit med nya föreskrifter och anvisningar som påverkar handläggningen av ärenden
- kommunfullmäktige har beslutat att införa ramtid vid beslut om hemtjänst.

Syftet med riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg är att säkerställa rättssäkerheten och likabehandling över staden när det gäller bedömning och tillgång till de insatser som ska erbjudas från socialtjänstens äldreomsorg. Riktlinjerna ska därutöver ge stöd och vägledning för biståndshandläggaren i det praktiska arbetet med de individuella behovsbedömningar som ska göras i varje enskilt fall.

Ärendet

Nedan redovisas de områden som utöver redaktionella ändringar, tillkommit som nya avsnitt eller blivit reviderade för att motsvara gällande lagstiftning och rättspraxis inom området.

Handläggning och dokumentation

Biståndshandläggaren ska göra individuella bedömningar i varje enskilt fall för att kunna tillförsäkra den enskildes skäliga levnadsnivå. För en rättssäker handläggning och dokumentation hänvisas till Socialstyrelsens handbok "Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten". Där behandlas bland annat allmänna förvaltningsrättsliga regler, principer, och grunder för SoL och LSS samt regler som styr handläggningen och dokumentationen. I riktlinjerna tas i första hand upp den handläggningen som är specifik för Stockholms stad.

Särskilt utsatta grupper

I riktlinjerna finns ett stycke som anger ramar för hur handläggaren ska arbeta med särskilt utsatta grupper, till exempel äldre som utsätts för hot och våld, äldre personer med eller utan missbruksproblematik som lever i hemlöshet samt äldre personer som inte behärskar svenska språket eller som har nedsatt förmåga att se, höra eller tala.

Företrädare för den enskilde

Stycket har kompletterats med utvecklande text om den enskildes rätt att anlita ombud vid kontakt med myndigheter. Stycket anger också hur en fullmakt som upprättats mellan den enskilde och dennes företrädare ska inhämtas och dokumenteras. Från och med 1 juli 2017 träder en ny lag om framtidsfullmakter i kraft som är giltig när en fullmaktsgivare på grund av psykisk störning, sjukdom, skada eller likande förhållande är ur stånd att ta hand om de angelägenheter som fullmakten avser.

Beställning till utföraren

Anger hur biståndshandläggaren ska kommunicera beställningen av beslutade insatser till den utförare som den enskilde har valt.

Beställning av hemtjänst

Beställning av hemtjänst är ett nytt stycke i riktlinjerna som anger hur beställningen av hemtjänst ska formuleras utifrån ramtid. Utformningen av de beviljade insatserna, samt när och hur dessa ska utföras, överläts till den enskilde och utföraren att komma överens om i genomförandeplanen. Beställningen ska dock innehålla en ramtid med vilka insatser som har beviljats utan att varje insats preciseras på detaljnivå. Beslutet om ramtid är nytt och därför bifogas det särskilt framtagna dokumentet för beställning och genomförandeplan för hemtjänst till detta ärende.

Anställda anhörigvårdare

Från och med 1 januari 2017 tillämpar staden inte längre möjligheten att anställa anhöriga annat än vid synnerliga skäl. I riktlinjerna anges de kriterier som ska vara uppfyllda för att en sådan anställning ska vara aktuell. Vidare beskrivs också beslutsprocessen vid handläggning av dessa ärenden.

Mat och måltider

Den som inte själv kan tillreda sina måltider och inte kan få behovet tillgodosett på annat sätt ska få hjälp med detta. Det är viktigt att bedöma det individuella behovet av måltidshjälp. Den enskilde kan av olika skäl även behöva sällskap vid måltiden. Om den enskilde är i behov av sällskap vid måltiden, ska detta beviljas om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

Bistånd för egenvård

Stycket har förtydligats med att egenvård är en hälso- och sjukvårdsåtgärd som legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal bedömt att en person själv kan utföra, och därmed ansöka om bistånd för. Den enskilde ska själv klara av att ta ansvar för

uppgiften, men behöver praktisk hjälp av hemtjänstpersonalen att utföra den.

Daglig verksamhet efter pension

Förtydligande om att normal pensionsålder anses kunna uppgå till 67 år istället för 65 år vilket kan påverka möjligheten att få ha kvar insatsen daglig verksamhet. Daglig verksamhet går inte att ersätta med dagverksamhet inom äldreomsorgen då syftet med de båda insatserna är åtskilda. Daglig verksamhet är, till skillnad mot dagverksamhet, även en avgiftsfri insats och den enskilde har rätt till habiliteringsersättning.

KBF – bostadsbidrag för personer med funktionsnedsättning

Stycket har förstärkts och uppdaterats utifrån att socialförvaltningen tagit fram nya tillämpningsanvisningar för kommunalt bostadsbidrag för personer med funktionsnedsättning.

Daglig sysselsättning efter pensionsålder

Personer med psykiska funktionsnedsättningar ska kunna ha kvar möjligheten till sysselsättning i de fall det fyller ett viktigt behov även om den enskilde uppnått pensionsålder. Den normala pensionsåldern uppgår även i dessa fall till 67 år istället för 65 år. Precis som daglig verksamhet för personer enligt LSS kan den dagliga sysselsättningen inte ersättas med beslut om dagverksamhet.

Information om ett tryggt och anpassat boende

Det här är ett nytt stycke i riktlinjerna. Personer som är över 65 år och är i behov av insatser ska samtidigt ges möjlighet att få information om hur de kan anpassa sitt boende i syfte att skapa trygghet i sin bostad. Därför ska biståndshandläggare i ett tidigt skede informera den enskilde om olika alternativ som kan bidra till ökad trygghet för den enskilde. Det kan till exempel ske genom att biståndshandläggaren hjälper den enskilde med information om vilka andra boendialternativ som finns att tillgå genom seniorlägenhet eller trygghetsboende eller annan insats i form av trygghetslarm eller hemtjänst.

Ikke biståndsbedömda insatser

Det här är ett nytt stycke i riktlinjerna som anger de icke biståndsbedömda insatserna som staden erbjuder alla över 65 år. Biståndshandläggaren behöver ha en god kännedom om insatserna. Insatserna är;

- syn- och hörselkonsulent,
- vaktmästarservice samt
- öppna mötesplatser/träffpunkter för äldre.

Folkbokföringskommunen

Det här är ett nytt stycke i riktlinjerna som anger folkbokföringskommunens skyldighet gällande hjälpsatser enligt SoL som den enskilde kan ha behov av

1. Under kriminalvård i anstalt,
2. Under vård på sjukhus eller i annan sjukvårdsinrättning på initiativ av någon annan än kommunen,
3. Som aktualiserats inför avslutning av vård enligt 1 eller 2.

Flytt från annan kommun till Stockholm stad

Stycket har utökats till att omfatta en ny fördelning av inkomna ärenden från annan kommun gällande ansökan om särskilt boende. Servicenämnden föreslås ansvara för denna fördelning. För att få en jämn fördelning av ansökan om särskilt boende mellan stadsdelar föreslås följande beslut om fördelning:

- Alla ansökningar från andra kommuner ska fördelas av Äldre direkt.
- Ansökningar som inkommer till en stadsdel ska omgående skickas till Äldre direkt.
- Äldre direkt fördelar ärendet via en särskild framtagen fördelningsnyckel som uppdateras av servicenämnden i samråd med äldrenämnden i början av varje år.
- Efter fördelning av inkommen ansökan till aktuell stadsdelsförvaltning, skickar Äldre direkt ett brev till den enskilde med information om vilken stadsdelsförvaltning som kommer handlägga ansökan.
- När Äldre direkt har fördelat enligt fördelningsnyckeln och ärendet inkommer till en stadsdel är ärendet klart att börja handläggas i stadsdelen.

EU/EES medborgare

Nytt stycke om EU-medborgares rätt till fri rörlighet inom EU-länderna. Där den fria rörligheten innebär att EU medborgare utan några särskilda formaliteter har rätt att resa till och vistas i annat EU land i tre månader under förutsättning att personen inte utgör en orimlig belastning för biståndssystemet enligt SoL. För alla som vistas i kommunen gäller dock socialtjänstens yttersta ansvar enligt 2 kap 1 § SoL. Personer som vistas tillfälligt i en kommun har som huvudregel bara rätt till bistånd för att avhjälpa en akut nödsituation som inte går att lösa på annat sätt.

Äldre som inte är EU medborgare

Nytt stycke som handlar om ekonomiskt bistånd till flyktingar som söker uppehållstillstånd i Sverige. Migrationsverket ansvarar för

bistånd i form av logi, bostadsersättning, dagsersättning och särskilt bidrag. Ansökan om insatser med hjälp i hemmet måste dock prövas utifrån individuella förhållanden och får inte avslås enbart med hänvisning till att permanent uppehållstillstånd saknas.

Ärendets beredning

Detta ärende har utarbetats inom beställaravdelningen för äldreomsorg, funktionsnedsättning och socialpsykiatri.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ställer sig positiv till förslaget om nya riktlinjer för handläggning inom socialtjänstens äldreomsorg. De nya riktlinjerna gör viktiga förtydliganden samt stärker individens möjlighet att påverka insatsernas utformning, exempelvis genom införandet av ramtid.

Förvaltningen är positiv till att alla ansökningar från andra kommuner tas emot och fördelas av Äldre direkt.

Förvaltningen anser att det kan bli tydligare i riktlinjerna om servicehus och valfrihet. Servicehus omfattas inte av valfrihetssystemet men det står att den enskildes önskemål om ett boende på ett specifikt servicehus ska tillgodoses så långt som möjligt.

Förvaltningen anser också att det kan bli tydligare angående om beslut om servicehus ska ges till personer med framskriden demenssjukdom, aktivt pågående missbruk, hemlösa, med eller utan missbruk, eller personer med påtagliga beteendemässiga och psykiska störningar. Nu står att servicehus i regel inte är lämpligt för dessa grupper. Förvaltningen vill framföra att denna grupp kan bli svår att hitta insatser för om servicehus inte anses lämpligt.

Förvaltningen anser att det är viktigt att boendalternativ för personer med framskriden demenssjukdom, aktivt pågående missbruk, hemlösa, med eller utan missbruk, eller personer med påtagliga beteendemässiga och psykiska störningar ses över för att hitta andra alternativ än servicehus.

Hög ålder, ensamhet och isolering ska beaktas vid ansökan om vård- och omsorgsboende. Förvaltningen anser att begreppet hög ålder bör definieras mer precist. Förvaltningen framför också att ensamhet och isolering är svåra bedömningskriterier.

Personer med psykiska funktionsnedsättningar ska kunna ha kvar möjligheten till sysselsättning i de fall det fyller ett viktigt behov även om den enskilde uppnått pensionsålder. Förvaltningen anser att riktlinjerna kan bli tydligare kring sysselsättning för personer över 67 år.

Förvaltningen förslår att stadsdelsnämnden överlämnar detta tjänsteutlåtande till Kommunstyrelsen som svar på remissen.

Bilagor

1. Remiss från Kommunstyrelsen, diarienummer 105-1044-2017

